

Europos regionų komiteto nuomonė „Nuo ūkio iki stalo. Vietos ir regionų aspektas“

(2021/C 37/04)

Pranešėjas

Guido MILANA (IT/PES), Olevano Romano savivaldybės tarybos narys (Roma)

POLITINĖS REKOMENDACIJOS**EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS**

1. labai palankiai vertina strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ (toliau – strategija), kuri kartu su 2030 m. ES biologinės įvairovės strategija ⁽¹⁾ yra Europos žaliojo kurso ⁽²⁾ pagrindas ir būtinas elementas, kad Europa iki 2050 m. taptų neutralizuoto poveikio klimatui žemynu; pabrėžia, kad šios dvi strategijos turi būti visiškai suderintos siekiant sumažinti maisto sistemų poveikį klimatui, tvariai aplinkai ir biologinei įvairovei, ypatingą dėmesį skiriant dirvožemio būklei, apdulkintojų apsaugai, biologinių išteklių naudojimui siekiant integruotosios kontrolės, vandens ištekliams ir ekosistemoms, kartu užtikrinant saugų ir sveiką maistą. Jos taip pat turi padėti spręsti gyventojų skaičiaus mažėjimo kaimo vietovėse problemą; mano, kad apsirūpinimo maistu savarankiškumas yra svarbus strateginis uždavinys, susijęs su gamybos pajėgumų išsaugojimu, o tam reikalinga pakankama ES biudžeto parama;

2. pabrėžia, kad reikia suderinti įvairius su maisto produktais susijusius sektorius, pavyzdžiui, žemės ūkio, gyvulininkystės, miškininkystės, žuvininkystės ir jūrų reikalų, taip pat aplinkos, energetikos ir sveikatos, vartotojų, gamybos, užimtumo, kaimo plėtros ir miškininkystės politiką laikantis daugiapakopio valdymo metodo, kad Europos lygmeniu suderintos priemonės padėtų įgyvendinti strategiją ir pasiekti plataus užmojo ir bendrų reformų tikslų. Reikia geriau pripažinti vietos ir kaimo bendruomenių indėlį ir integruoti jas į politiką. Regionų kultūrinės tapatybės susiejimas su ekosistemomis yra labai svarbus;

3. pabrėžia, kad COVID-19 pandemija itin aiškiai parodė mūsų sveikatos, ekosistemų, tiekimo grandinių, vartojimo modelių ir planetos ribų sąsajas. Dabartinė pandemija yra tik vienas iš pavyzdžių: dažnesnės sausras, potvyniai, miškų gaisrai ir nauji kenksmingieji organizmai mums nuolat primena, kad mūsų maisto sistemai kyla grėsmė ir ji turi būti tvaresnė ir atsparesnė, pajėgi veikti bet kokiomis aplinkybėmis ir užtikrinti piliečiams pakankamą sveiko ir tinkamo maisto tiekimą prieinamomis kainomis;

4. atkreipia dėmesį į tai, kad bus neįmanoma plėtoti tvarų žemės ūkį, jei ES ir toliau importuos pigius žemės ūkio produktus, kurie neatitinka Europos gamybos standartų ir nesąžiningai konkuruoja su Europos gamybos grandinėmis, ir eksportuos perteklių žemesnėmis kainomis nei Europoje vykdomos gamybos sąnaudos; reikalauja skubiai nustatyti naujas, sąžiningesnes, solidaresnes daugiašales taisykles, kad nebūtų daromas neigiamas poveikis ES gamintojų ūkių ekonominiam tvarumui; tikisi, kad šis naujas požiūris padės stiprinti gamintojų ir vartotojų ekonominę perspektyvą ir jų ryšius, juo bus remiamos įvairios, įprastos gamybos sistemos papildančios maisto sistemos; pabrėžia, kad reikia teisingiau paskirstyti vertę, kad būtų geriau atlyginama gamintojams, teikiantiems kokybiškas viešąsias gėrybes ir ekosistemines paslaugas;

⁽¹⁾ COM(2020) 380 final.

⁽²⁾ COM(2019) 640 final.

5. ragina Europos Komisiją nuosekliai taikyti esamus rodiklius (pvz., DVT rodiklius), kad būtų galima stebėti pažangą, pasiektą įgyvendinant tikslą sujungti tvarią maisto gamybą, ekosistemines paslaugas ir sąžiningas ekonomines perspektyvas ūkininkams ir darbuotojams vykdam įvairių sektorių politiką, o naujus rodiklius reikėtų numatyti tik tose srityse, kurios iki šiol nepakankamai atspindimos; tikisi aktyvaus visų maisto sistemos suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo stebint ir vertinant strategijos įgyvendinimą;

6. norėtų, kad būtų pripažintas ir remiamas regionų ir miestų, kaip pagrindinių veikėjų pertvarkant maisto sistemą, vaidmuo. Be kitų funkcijų, Europos regionų komitetas yra žinių apie Europos miestų ir regionų praktiką šaltinis, todėl jis gali būti svarbus tarpininkas užtikrinant įvairių valdžios lygmenų komunikaciją ir tarpusavio mokymąsi. Įgyvendinant ir apibrėžiant būsimą BŽŪP, labai svarbu, kad Europos regionai galėtų ir toliau atlikti vadovaujančiųjų institucijų vaidmenį siekiant paremti strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ numatytą perėjimą regionams artimiausiu lygmeniu ir užtikrinti, kad būsimi strateginiai planai atitiktų vietos poreikius. Šiuo požiūriu būtų labai svarbu strateginiuose planuose pirmajam ramsčiui suteikti regioninį aspektą, kad ekologines sistemas būtų galima valdyti kaip svarbias strategijos įgyvendinimo priemonės, atsižvelgiant į konkrečius kiekvieno regiono poreikius;

Parama gamintojams, trumpų ir skaidrių tiekimo grandinių skatinimas

7. rekomenduoja atidžiau stebėti žemės koncentracijos žemės ūkio pramonės naudai tendenciją, žemės kainų didėjimą, žemės apleidimą mažo rentabilumo žemės ūkio vietovėse, dėl kurių smulkieji ir vidutiniai gamintojai ir naujieji ūkininkai netenka žemės ūkio paskirties žemės; todėl rekomenduoja iš dalies pakeisti esamas bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) priemonės, pavyzdžiui, apriboti tiesiogines išmokas kiekvienam ūkiui, siekiant sudaryti palankias galimybes vietos ir mažų bei vidutinių ūkių bei naujiems ekologiškai ūkininkaujantiems ūkininkams, tiek atskiriems, tiek susibūrusiems į grupes, naudotis žemės ūkio paskirties žeme siekiant išvengti aktyvių ūkininkų skaičiaus mažėjimo; rekomenduoja ekonomikos bei ekologijos pusiausvyros užtikrinimui ir toliau skirti svarbią vietą BŽŪP; be to, skatina vietovėse, kuriose trūksta vandens, drėkinimui naudoti regeneruotą vandenį ir skatinti agrarinę miškininkystę;

8. palankiai vertina tai, kad Komisija yra numačiusi skatinti ekologinį ūkininkavimą ir pasiryžusi siekti, kad, atlikus poveikio tyrimą, iki 2030 m. jam būtų skirta bent 25 % ES žemės ūkio paskirties žemės ir gerokai padidinti ekologinę akvakultūrą; be to, ragina Komisiją įvertinti ir kitas aplinkai naudingas auginimo ir gamybos sistemas; šiuo požiūriu rekomenduoja atsižvelgti į vietos ir regionų teritorinės politikos, kaip priemonės apsaugoti ir padidinti ekologinės gamybos plotus ir skatinti tikslų ir integruotą ūkininkavimą, kuriuo tausojami aplinkos ištekliai, vaidmenį ir ją remti įgyvendinant tokias programas kaip vietos maisto politika (įskaitant ekologinio ūkininkavimo zonas, ekoregionus, bioregionus⁽³⁾) ir užtikrinant mokymo procesus; tikisi, kad BŽŪP pertvarka bus suderinta su ekologiškų produktų vartojimo raida; be to, ragina imtis priemonių, kuriomis būtų remiamas viso ekologinio sektoriaus struktūrizacija, o ne tik gamybos plėtra, siekiant išsaugoti pridėtinę vertę, susijusią su šiuo gamybos ir perdirbimo metodu įvairiuose regionuose, ir, be kita ko, skatinant kurti vandens tinklus, kad ekologiškų produktų gamintojams būtų galima tiekti reikavimus atitinkantį vandenį;

9. ragina daugiau dėmesio skirti trumpoms tiekimo grandinėms ir pripažinti Europos gamybos sistemų įvairovę, įskaitant alternatyvias gamybos sistemas, kuriomis siekiama plėtoti vietos ir (arba) regionų gamybos, perdirbimo ir prekybos formas, grindžiamas maisto kokybe, gyvūnų gerove ir aplinkos tausojimu; ragina sukurti Europos sistemą, skirtą skatinti ir stiprinti trumpas tiekimo grandines remiantis sėkminga novatoriška vietos lygmens praktika; ragina remti kolektyvinius teritorinius projektus, kuriuose dalyvauja perdirbėjai, vietos valdžios institucijos, ūkiai, miškininkystės įmonės, vietos prekybininkai ir vartotojai, siekiant plėtoti vietos maisto produktų tiekimą; taip pat prašo remti vietos ir regionų gamybos ir perdirbimo įvairinimą, naujų sektorių (pvz., augalinių baltymų, ypač ankštinių augalų ir tokių kokybės sektorių kaip uogų, riešutų ir t. t.), numatančių kurti grandines, kuriose naudojami šalutiniai srautai ir atliekos, taip pat plėtrą, siekiant sukurti pridėtinę vertę įvairiuose maisto tiekimo grandinės etapuose, ir apsvastyti galimybę įvesti sertifikavimą, susijusį su tvaria gamyba ir apimančią vandens išteklių ar dirvožemio valdymą; šiuo atžvilgiu pažymi, kad tokias sąvokas, kaip „vietos“ ir „regioninis“, reikėtų vertinti atsižvelgiant į svarstomą produktą. Išėties taškas – mažas produkto ekologinis pėdsakas, nereikalingo transportavimo išvengimas ir geresni gamintojų ir vartotojų santykiai;

⁽³⁾ Pz., „Bavarijos bioregionas 2012“, kuris iškelė tikslą iki 2030 m. 30 % žemės plotų skirti ekologiniam žemės ūkiui (šaltinis: RK užsakymu atliktas tyrimas *The Role of Local and Regional Authorities in making food systems more sustainable*).

10. pripažįsta, kad maisto produktų gamyba, perdirbimas, mažmeninė prekyba, pakavimas ir gabenimas ne tik daro poveikį biologinei įvairovei, bet ir labai didina oro, dirvožemio ir vandens taršą, šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, todėl ragina panaudoti antrinius šrautus siekiant pereiti prie žiedinės ekonomikos modelio. Kaip ir Europos Komisija EESRK mano, kad būtina imtis šių priemonių:

- a) iki 2030 m. 50 % sumažinti bendrą cheminių pesticidų riziką ir naudojimą ir 50 % – pavojingesnių pesticidų (*) naudojimą, užtikrinant, kad ūkininkams būtų pasiūlyta tinkamų pesticidų arba ūkininkavimo praktikos alternatyvų, kuriomis nebūtų ribojamas jų produktyvumas, skiriant papildomų išteklių moksliniams tyrimams šioje srityje ir paspartinant patekimą į rinką;
- b) maisto medžiagų išplovimą sumažinti bent 50 %, tačiau nesumažinant dirvožemio derlingumo;
- c) iki 2030 m. bent 20 % sumažinti trąšų naudojimą;
- d) iki 2030 m. 50 % sumažinti ūkiuose auginamiems gyvūnams ir akvakultūrai naudojamų antimikrobinių medžiagų pardavimą;
- e) toliau mažinti žemės ūkio ir naudojant žemę išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų, visų pirma azoto suboksido ir metano, kuris išmetamas ir gyvulininkystės sektoriuje ir durpynus naudojant žemės ūkio tikslais, kiekį, deramai prisidedant prie Europos klimato teisės akto įgyvendinimo; šiuo tikslu ragina Komisiją kuo greičiau paskelbti 2030 m. klimato tikslų planą, pagal kurį šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo tikslas būtų padidintas bent iki 55 % palyginti su 1990 m. lygiu (°), ir įgyvendinti susijusius finansinius įsipareigojimus atitinkanti planą;
- f) didinti pievų plotą ir baltyminių pašarų gamybą, Europoje mažinant importuojamų pašarų ir baltymų, kurie nesiekia Europos klimato ir aplinkos apsaugos standartų, kiekį;

11. ragina Komisiją įgyvendinimo procese įvertinti kiekybinių tikslų nustatymo poveikį. Šalys, kuriose antibiotikai, cheminės augalų apsaugos priemonės ir augalų maistinės medžiagos naudojamos dideliais kiekiais, turėtų būti labiau raginamos sumažinti šių medžiagų naudojimą nei šalys, kuriose jų naudojimas jau yra nedidelis;

12. siūlo atlikti skaidrius ir suprantamus poveikio vertinimus, kad būtų galima stebėti vidutinės trukmės laikotarpiu pasiektus tikslus ir iš naujo derėtis dėl būtinų pakeitimų konsultuojantis su valstybėmis narėmis, vietos ir regionų valdžios institucijomis ir žemės ūkio pramonės subjektais;

13. rekomenduoja nustatyti griežtesnes kovos su intensyvaus pramoninio ūkininkavimo praktikos poveikiu aplinkai priemones; pasisako už tai, kad strategijoje nagrinėjamas su gyvūnų gerove susijęs oficialiai sertifikuotas ženklavimas būtų privalomas ES lygmeniu; rekomenduoja nustatyti aiškų ir privalomą ženklą, kuriame būtų nurodytas gyvulių auginimo būdas, įskaitant gyvulių gyvenimo ciklą, kad būtų galima pripažinti augintojų praktikos patobulinimus, o vartotojai galėtų pasirinkti produktus pagal savo pageidavimus; siūlo palaipsniui ir planingai mažinti auginimą narvuose visoje Europos Sąjungoje, be kita ko, nustatant gyvūnų auginimo tankumo ribas ūkyje ir remiant ekstensyvių ūkininkavimą akvakultūros sektoriuje; prašo, kad gyvulių laikymo tankio ūkyje riba būtų sąlyga gauti BŽŪP išmokas, ir ragina sugriežtinti BŽŪP sąlygas, susijusias su teisės aktų dėl gyvūnų gerovės laikymusi;

14. ragina naujoms ekologinėms programoms skirti pakankamą privalomą, veiksmingą ir palaipsniui didinamą finansavimą, kad būtų skatinama tvari gamybos praktika, leidžianti ūkininkams ir miškininkams, be kita ko, gerokai padidinti anglies dioksido sekvestraciją (angl. *carbon farming*), taip pat biologinę įvairovę; vis dėlto primena, kad BŽŪP antrojo ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonės pasirodė esančios veiksmingiausia BŽŪP žalinimo priemonė ir kad tai lėmė principas „iš apačios į viršų“, taikomas apibrėžiant šias priemones regionalizuoto valdymo atveju; todėl ragina naudotis galimybėmis iš pirmojo BŽŪP ramsčio lėšas perkelti į antrąjį ramstį ir įtraukti regionų valdžios institucijas nustatant ekologines sistemas tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmeniu, siekiant užtikrinti didesnę ekologinių sistemų ir agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonių nuoseklumą ir papildomumą ir labiau atsižvelgti į regionų poreikius; be to,

(*) Turimi omenyje augalų apsaugos produktai, kurių sudėtyje yra veikliųjų medžiagų, atitinkančių Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1107/2009 (OL L 309, 2009 11 24, p. 1) II priedo 3.6.2–3.6.5 ir 3.8.2 punktuose nustatytus atmetimo kriterijus, arba kurie laikomi keistinėmis medžiagomis pagal šio priedo 4 punkte nustatytus kriterijus;

(°) Toks prašymas pateiktas ir nuomonėje Europos klimato teisės akts, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralizavimo sistema [COR-2020/01361, pranešėjas Juan Moreno Bonilla (PPE/ES)] (OL C 324, 2020 10 1, p. 58).

rekomenduoja remti ekstensyvosios gyvulininkystės praktiką, darančią mažesnę ekologinį poveikį. Reikia, kad Europos ir nacionalinėmis lėšomis ūkininkams būtų galima kompensuoti visas papildomas išlaidas, susijusias su žemės ūkio gamyba, išlaikant aplinkos, ekonominio ir socialinio tvarumo pusiausvyrą;

15. mano, kad kartu su pokyčiais žemės ūkio sektoriuje būtina paspartinti perėjimą prie tvaraus žuvų auginimo; rekomenduoja imtis priemonių smulkiesiems žvejams, pavyzdžiui, praktikuojantiems tausiąją žvejybą atokiausiuose regionuose, apsaugoti ir įvertinti, taip pat kovoti su intensyviu auginimu narvuose, neteisėta pramonine žvejyba ir peržvejojimu, įskaitant tinkamesnių priemonių nustatymą peržiūrint bendrą žuvininkystės politiką (BŽP) ir prekybos susitarimus;

16. ragina parengti pasiūlymus dėl jūrų erdvės planavimo ir teritorijų ir sukurti zonų, kuriose tam tikrą laiką būtų uždrausta bet kokia žvejyba, tinklų, kad būtų galima veiksmingiau siekti tikslo subalansuoti žvejybos išteklius ir jūrų pajėgumą juos atkurti; be to, prašo toliau dėti pastangas siekiant veiksmingiau rengti žvejybos valdymo planus aplinkos požiūriu pažeidžiamiausiose zonose;

Maisto aplinka, kova su nutukimu, atsakingo ir kritinio mąstymo grindžiamo vartojimo skatinimas

17. pabrėžia vartotojų pasirinkimo ir mitybos įpročių, kaip vieno iš pagrindinių maisto sistemos pokyčių veiksmų, svarbą; remia Komisijos siekį palengvinti perėjimą prie sveikos ir tvarios mitybos, laikantis Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. 12 tikslo⁽⁶⁾; todėl ragina Komisiją įgyvendinti nuoseklias ir tikslines priemones Viduržemio jūros regiono mitybai, kuri laikoma sveikos mitybos pavyzdžiu, bei sveikos mitybos sistemoms skatinti, kuriose didesnis dėmesys būtų skiriamas daržovių komponentui ir tinkamam ir atsakingam mėsos, riebalų ir cukraus vartojimui;

18. ragina Komisiją nustatyti tinkamesnes produktų maistingumo ženklavimo sistemas, suderintas Europos lygmeniu ir pagrįstas naujausiais mokslinių tyrimų duomenimis; ragina Komisiją apsispręsti galimybę sukurti Europos mitybinės vertės duomenų bazę ir įgyvendinti Europos maistingumo ženklavimo programą. Norint skatinti sąmoningą vartojimą, turėtų būti siekiama teikti skaidrią, išsamią ir aiškią informaciją apie maistinę kokybę, atsižvelgiant į produkto kilmę, transportavimo poveikį aplinkai ir gamybos būdus;

19. be to, pabrėžia, kad svarbu neapsiriboti informatyvaus ženklavimo priemonėmis: reikia numatyti švietimą, paskatas ir struktūrines priemones, kurios padėtų ugdyti kritiniu mąstymu grindžiamą ir atsakingą vartojimą, ir skatinti sveiką ir visiems prieinamą maisto aplinką; todėl rekomenduoja rengti informavimo kampanijas ir švietimo programas sveikos mitybos, kurioje gausu daržovių ir skaidulų, klausimais; pritaria tam, kad būtų priimtose mokesčių paskatos, kuriomis vartotojai būtų skatinami rinktis sveiką ir tvarią mitybą; be to, ragina imtis priemonių, kuriomis žemės ūkio maisto produktų pramonė būtų skatinama atsisakyti parduoti ir reklamuoti labai perdirbtus ir nesveikus maisto produktus, kuriuose gausu cukraus, druskos ir sočiųjų riebalų;

20. remia priemones, kuriomis siekiama užtikrinti, kad maisto kaina atspindėtų realias aplinkos apsaugos ir socialines sąnaudas ir kad žaliavų gamintojams būtų sąžiningai atlyginama už jų darbą; todėl ragina Komisiją kartu su valstybėmis narėmis apsispręsti priemones, skirtas apriboti perdirbėjų ir mažmenininkų perkamąją galią ir stiprinti pirminių gamintojų derybinę poziciją, atsižvelgiant į mokslo įrodytas sąnaudas aplinkai ir visuomenės sveikatai. Jei dėl teisingos produktų kainos reikia kelti kainas vartotojams, RK laikosi nuomonės, kad tai yra priimtina⁽⁷⁾;

21. ragina Komisiją užtikrinti, kad teisė į maistą būtų vienas iš strategijos įgyvendinimo ramsčių; todėl siūlo bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis ir vietos ir regionų valdžios institucijomis parengti trumpojo ir vidutinės trukmės laikotarpio priemones (pvz., teikti ekonominę paramą) ir ilguoju laikotarpiu (vykdyti struktūrinę socialinę politiką), siekiant skatinti pažeidžiamiausių grupių galimybes naudotis tvaresne ir sveikesne maisto sistema, padėti spręsti nutukimo ir netinkamos mitybos problemą; ragina parengti Europos kovos su vaikų nutukimu veiksmų planą po 2020 m.; pabrėžia, kad sveiko maisto įperkamas turėtų būti remiamas veikiau tiesiogine socialine politika ir priemonėmis, kartu užtikrinant sąžiningas produktų kainas ūkininkams ir darbuotojams;

⁽⁶⁾ 12-asis DVT – atsakingas vartojimas ir gamyba.

⁽⁷⁾ Žr. pvz., W. Willet ir kt. (2019). *Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems. The Lancet Commission*, 393 (1170), 447–492. Taip pat žr. pvz., P. Howard ir kt. *Global Meat: Social and Environmental Consequences of the Expanding Meat Industry*. MIT Press, 2019.

Tvarūs viešieji pirkimai, žalieji maisto produktų viešieji pirkimai (angl. Green Food Procurement), švietimo programos

22. ragina daugiau dėmesio skirti žaliųjų maisto produktų viešųjų pirkimų, kaip priemonės remti sveiką ir tvarią mitybą, vaidmeniui ir stiprinti bei skatinti vietos ir regionų ypatumais grindžiamą žemės ūkį, užtikrinant rinkos dalį vietos ir regionų gamintojams ⁽⁸⁾;

23. mano, kad būtina nustatyti lankstesnius kriterijus, kuriais remiantis būtų galima į viešuosius pirkimus įtraukti vietos ir regionų produktus, visų pirma taikant „nulinio kilometro principą“ mokyklų valgyklose; be to, ragina nustatyti veiksmingą konsultavimo sistemą arba supaprastintą Europos vadovą, kad valdžios institucijos turėtų aiškias gaires, kaip nustatyti daugiau tvarumo kriterijų;

24. remia Komisijos pastangas skatinti valstybes nares ir vietos ir regionų valdžios institucijas mokyklose įgyvendinti švietimo programas žemės ūkio, maisto, aplinkos ir klimato klausimais; mano, kad iš tiesų labai svarbu skatinti kritiniu mąstymu grindžiamą vartojimą ir šviesti jaunimą bei pažeidžiamiausias grupes žemės ūkio, maisto kultūros klausimais ir ugdyti aplinkosauginį sąmoningumą;

Maisto švaistymo mažinimas ir prevencija, žiedinės ekonomikos skatinimas

25. primygtinai ragina Komisiją pateikti plataus užmojo teisės aktus ir nustatyti privalomus maisto atliekų prevencijos ir mažinimo tikslus; tikisi, kad Komisija ir toliau tvirtai laikysis privalomo tikslo iki 2030 m. perpus sumažinti maisto švaistymą, remiantis darbu, atliktu bendradarbiaujant su ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platforma, ir ragina Komisiją skirti daugiau dėmesio ir suteikti daugiau paramos atokiausiems regionams, atsižvelgiant į tai, kad labai svarbu skatinti jų ekonomikos žiediskumą, pagerinti atliekų bei šalutinių produktų tvarkymą, perdirbimą ir pakartotinį naudojimą žemės ūkio maisto produktų ir žuvininkystės sektoriuose;

26. rekomenduoja atsižvelgti į visą maisto grandinę ir numatyti priemones, kuriomis siekiama apriboti atliekų kiekį tiek pradiniam etape (pirminė gamyba), tiek maisto produktų perdirbimo, transportavimo metu, rinkodaros ir vartojimo tiek namuose, tiek už jų ribų etapais; siūlo skatinti prekybos centrus veiksmingiau sandėliuoti produktus ir nustatyti prekybos centrų, kurie neveiksmingai naudoja perteklių, apmokestinimo priemones; palankiai vertina kai kurių valstybių narių iniciatyvas dėl privalomo perteklinių atsargų dovanojimo;

27. prašo maisto produktų etiketėse pateikti tinkamesnę informaciją apie jų galiojimo pabaigą, nurodant iki kada produktą tinka vartoti ir kada produktas yra netinkamas vartoti; taip pat mano, kad svarbu vykdyti komunikacijos ir vartotojų informavimo kampanijas, kuriomis skatinamas elgesys, leidžiantis mažinti maisto švaistymą; rekomenduoja taikyti principą „iš apačios į viršų“, pristatyti ir plėtoti inovacijas bei gerąją patirtį, atsirandančią daugelyje miestų ir regionų;

28. pritaria, kad būtų numatytos priemonės, kuriomis skatinama principu „be atliekų“ grindžiamų gamybos ir teritorinių modelių, pakartotinio naudojimo ir žiedinės ekonomikos visoje grandinėje, įskaitant plastikų, sklaida; pabrėžia, kad viešieji pirkimai yra galinga priemonė, per kurią vietos ir regionų valdžios institucijos gali nustatyti standartus ir paskatinti rinką kurti tvaresnius ir vietinius produktus bei paslaugas; siūlo laikytis principo „iš apačios į viršų“, kartu įgyvendinti programas, kuriomis remiami sėkmingi miestų, priemiesčių, kaimo ir atokiausių regionų veiksmai žiedinės ekonomikos srityje ⁽⁹⁾;

Tarptautinė prekyba, solidarumas ir darnus vystymasis trečiojoje šalyse

29. mano, kad būtina laikytis visapusiško požiūrio į perėjimą prie tvarių žemės ūkio maisto produktų sistemų bendradarbiaujant su trečiosiomis šalimis ir įgyvendinant tarptautinės prekybos politiką; pabrėžia, kad ES, kuri yra didžiausia pasaulyje maisto importuotoja ir eksportuotoja, padidino savo priklausomybę nuo trečiųjų šalių ir šiuo metu vykdo prekybos politiką, kuri prieštarauja jos socialiniams ir aplinkos apsaugos tikslams; primygtinai ragina Komisiją aktyviai ieškoti sprendimų šiuo klausimu, ypač kai tai susiję su tarptautinės prekybos žemės ūkio produktais taisyklėmis, kainų nustatymu ES ir tarptautinėms rinkoms bei kai kalbama apie tvarią mėsos ir pieno produktų paklausos ir gamybos pusiausvyrą;

⁽⁸⁾ Šiuo požiūriu primena ir pabrėžia Rezoliucijos dėl tvaraus maisto (OL C 313, 2015 9 22, p. 5), priimtą 2015 m. liepos mėn. vykusioje 113-ojoje plenarinėje sesijoje, 19 dalį: „rekomenduoja, kad įvairūs tvaria gamyba ir atsakingu vartojimu suinteresuoti subjektai [...] būtų informuojami apie galimybes ir skelbimus apie konkursą įtraukti tvarumo kriterijus [...]“.

⁽⁹⁾ Vienas iš pavyzdžių – Mariboro savivaldybė Slovėnijoje, kuris sukūrė sinergiją tarp miesto ir kaimo vietovių organines atliekas paverčiant trąšomis (šaltinis – RK užsakymu atliktas tyrimas *The Role of Local and Regional Authorities in making food systems more sustainable*).

30. primygtinai reikalauja vertinti prekybos susitarimus atsižvelgiant į tikslą mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir juos grįsti darnaus vystymosi samprata; prašo stiprinti šių susitarimų tvarios miškotvarkos ir kovos su miškų naikinimu, gyvūnų gerovės ir žmogaus teisių laikymosi skyrius ⁽¹⁰⁾;

31. mano, kad prekybos politika, kuria neužtikrinama, kad išorės rinkose būtų laikomasi aukštų tvarumo ir maisto saugos standartų, gali kelti didelį pavojų vidaus rinkai ir pakenkti mūsų žemės ūkio sektoriui; mano, kad Europos prekybos susitarimai yra naudingi užtikrinant vienodas vidaus rinkos ir išorės rinkos sąlygas, apsaugant Europos ūkininkų konkurencingumą ir užtikrinant teisingą darbo užmokestį; reikalauja derėtis su trečiosiomis šalimis dėl griežto gamybos standartų abipusiškumo, suderinant augalų ir aplinkos apsaugos reikalavimus ir galbūt išskiriant vietos ankstyvuosius augalus, ir griežtinti produktų kontrolę jiems patenkant į Europos bendrąją rinką; pritaria, kad būtų nustatytas pasienio anglies dioksido mokestis, dėl kurio ES įmonės negalėtų perkelti savo gamybos į šalis, kuriose taikomi ne tokie griežti aplinkos apsaugos standartai;

Valdymas, įgyvendinimas, stebėseną

32. rekomenduoja būsimą BŽŪP, BŽP ir veiklos programas bei nacionalinius BŽŪP strateginius planus nuosekliai orientuoti į Europos žaliajame kurse nustatytus tikslus, ypač įgyvendinant strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ ir 2030 m. biologinės įvairovės strategiją; atsižvelgdamas į tai, ragina į BŽŪP reglamentą įtraukti bendrus kiekybiškai įvertinamus ir išmatuojamus Europos tikslus nacionaliniams strateginiams planams; siūlo numatyti aiškius poveikio rodiklius, kad būtų galima apibrėžti tikslus ir stebėti rezultatus; prašo suteikti regionams svarbų vaidmenį valdant strateginius planus, visų pirma susijusius su antruoju ramsčiu; tikisi, kad BŽŪP reformos planuose bus atsižvelgta į teritorinį ir regioninį aspektą;

33. apgailestauja, kad liepos mėn. Europos Vadovų Tarybos priimtoje pozicijoje BŽŪP skirta dalis 2021–2027 m. DFP sumažėjo 6,4 %, palyginti su dabartiniu laikotarpiu. Plataus užmojo tikslams, kuriuos įgyvendinant siekiama žaliosios pertvarkos Europos žemės ūkio produktų gamybos srityje, turi būti skirtas šis užmojis atitinkantis BŽŪP biudžetas, ypač Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai; be to, apgailestauja, kad dedant pastangas persvarstyti BŽŪP, pasiūlymuose dėl reglamento iki šiol aiškiau neatsispindi didesnis orientavimasis į bendrą gerovę, tvarumas ir išteklių apsauga, o numatyti metodai dėl ilgo pereinamojo laikotarpio bus veiksmingi tik gerokai vėliau;

34. palankiai vertina siekį į strategijos įgyvendinimą ir stebėseną įtraukti visus maisto sistemos dalyvius, įskaitant pilietinę visuomenę ir vietos ir regionų valdžios institucijų atstovus; mano, kad pagal strategiją būtina įgyvendinti horizontaliojo ir daugiapakopio valdymo sistemas, kurios leistų užtikrinti horizontalumą tarp atitinkamų Komisijos generalinių direktoratų veiklos; norėtų, kad būtų taikomas dalyvaujамasis modelis, pavyzdžiui, daugelyje vietos ir regionų valdžios institucijų sukurtos maisto politikos tarybos (angl. *food policy councils*);

35. siūlo Komisijai įgyvendinant ir stebint šias dvi strategijas glaudžiai bendradarbiauti ne tik su Parlamentu, bet ir su Europos regionų komitetu bei Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

2020 m. gruodžio 10 d., Briuselis.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁰⁾ Toks raginimas išreikštas nuomonėje „ES veiksmų, kuriais siekiama apsaugoti ir atkurti pasaulio miškus, stiprinimas“ [COR-2019/04601, pranešėjas Roby Biber (PSE/LU)] (OL C 324, 2020 10 1, p. 48).